

Alena Jaklová

Německá příjmení v jižních Čechách ve 20. století

Prachatice v období 20.-30. let 20. století

Město Prachatice vzniklo jako trhovía osada v 11. století.¹ Značný rozkvět obce přišel koncem 14. století. Na konci 15. století to bylo vzkvétající středověké město, ve kterém žili převážně Němci. Největší rozmach nastal v průběhu 16. století, kdy byla postavena stará radnice a dokončeno městské opevnění. Tricetiletá válka (1618 – 1638) přinesla úpadek města a donutily obyvatelstvo přeorientovat se z prodeje a skladování soli na zpracovávání dřeva.

Složení obyvatelstva rozličných míst v historických dobách charakterizují soupisy obyvatelstva žijícího v určité době na vymezeném území. Tyto soupisy vznikaly v minulosti z nařízení světských i církevních institucí a jsou známy již z doby předbělohorské. Mezi takové materiály patří i tzv. soupisy duší, tzn. soupisy farních osadníků. Jejich německý název *Berichtregister* vypovídá o důvodu vzniku těchto seznamů, v nichž měla být evidována účast farníků u zpovědi a u svatého přijímání (Mager, 2003, s. 1).

Jeden z nejstarších soupisů městského obyvatelstva ve střední Evropě vlastní právě město Prachatice. Soupis pochází z roku 1585. Je v něm evidováno 1 354 obyvatel (Starý, 1986, s. 70-109).

Podle rejstříku dochovaného soupisu osadníků prachatické farnosti žilo v první polovině 19. století, konkrétně v roce 1836, v Prachaticích celkem 603 obyvatel (Mager, 2003, s. 2-3). Konkrétní počet obyvatel však tento soupis nedokládá, eviduje pouze jejich příjmení. Počet nositelů těchto příjmení zachycen není. Nicméně je v tomto soupisu uvedeno 385 příjmení německých a 218 příjmení českých. Všechna jsou psána německým pravopisem.

Na přelomu 19. a 20. století žili v Prachaticích ze tří čtvrtin Němci a pouze jednu čtvrtinu představovali Češi. Ve městě se tedy mluvilo německy a česky. V roce 1900 měly Prachatice přes čtyři tisíce obyvatel a Němci ovládali většinu městských zařízení i městskou

¹ Nejstarší písemná zpráva o Prachaticích se zachovala v pamětní listině z 12. století, která uvádí, že v roce 1088 český král Vratislav II. odevzdal vyšehradské kapitule v Praze užívání Prachatic s užítkem z vybíraného cla. Tato osada se rozkládala v místech dnešní osady Staré Prachatice. Na přelomu 13. a 14. století vzniklo nedaleko staré osady nové větší sídlo – Prachatice, které v roce 1323 český král Jan Lucemburský povýšil na město. [online]. [cit. 2017-11-12]. Dostupné z: https://prachaticky.denik.cz/zpravy_region/pt_po-stopach-historie-prachatic-a-jejich-okoli.html

radu. Po vzniku Československa v roce 1918 se začali do Prachatic stěhovat další Češi, takže se poměr českého a německého obyvatelstva téměř vyrovnal. V roce 1930 bylo registrováno 2 368 Němců a 2 283 Čechů.² Češi a Němci žili v Prachaticích až do třicátých let 20. století pospolitě a ve vzájemném souladu. Jejich zájmy i potřeby byly oboustranně propojeny a na všech významných událostech ve městě měly obě národnosti svůj podíl. Většina činností veřejného života však probíhala dvoukolejně – v každé oblasti vedle sebe působily český i německý spolek. Také samotné město bylo rozděleno na části obydlené převážně Němci a části převážně české. Národnostně odlišné bylo v Prachaticích také školství.

PRACHATICE – 20., 30. léta 20. století

Počet obyvatel města Prachatic v roce 1930: 4 745³

Počet německých příjmení: 720

Počet obyvatel s německým příjmením: 3 099, tj. 65,31 % všech obyvatel obce Prachatice

Nejpočetněji byla v Prachaticích do konce druhé světové války zastoupena tato německá příjmení:

Böhm 51, Bauer 48, Fiedler 44, Müller 28, Thunitgut 27, Rothbauer 26, Wagner 25, Macho 23, Schulda 23, Matschek 20, Schima 20, Tanzer 20, Wimbersky 20, Geier 19, Fischer 18, Franz 18, Krautsieder 18, Kurz 18, Schumertl 18, Grab 17, Koller 17, Hafner 17, Kusbach 16, Lang 16, Rohrbacher 16, Sitter 16, Beneschl 15, Pachelhofer 15, Bürger 14, Kieweg 14, Schmid 14, Berger 13, Fink 13, Peter 13, Pimisker 13, Riedl 13, Tilp 13, Bredl 12, Husko 12, Ira 12, Krebs 12, Sippl 12, Wolf 12, Zimmer 12, Epinger 11, Haberta 11, Herda 11, Jungbauer 11, Kölbl 11, Peschl 11, Fetter 10, Heimerl 10, Hödl 10, Kieveg 10, König 10, Königsbauer 10, Kraus 10, Meffert 10, Praxl 10, Reiss 10, Schano 10, Schneider 10, Zobel 10, Blach 9, Draxler 9, Fastner 9, Harant 9, Krieger, Amort 8, Fenzl 8, Kindermann 8, Kreutz 8, Kurs 8, Langer 8, Pinter 8, Pister 8, Plach 8, Ratay 8, Stifter 8, Fleschinger 7, Forst 7, Grosser 7, Köhler 7, Krämling 7, Liebzeit 7, Nachlinger 7, Schuster 7, Süß 7, Zaunmüller 7

² Fencl et al., 2007, s. 13.

³ Okresní národ výbor v Prachaticích. Přehled o stavu a vývoji obyvatelstva, 1930, 1950, 1955, SOkA Prachatic, karta č. 7, rozpracovaný fond.